

2025. április 04. péntek – 5785. niszán 06.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:00 | gy. gy. 19:00 | szombat 10:00 | havdala: 20:06

81/6

VÁJIKRÁ

(III. Mózes 1.1. – 5.26.)

וַיִּקְרָא

Mózes harmadik könyvének, első szakasza. A szakasz az áldozati renddel foglalkozik, és felsorolásra kerülnek benne a különböző áldozatok, valamint az áldozatok bemutatásainak okai. Szó esik a vétkes ember bűnbánatáról, vezekléséről is.

Ha véletlen volt, ha nem direkt csináltuk, akkor minden mehet tovább, nem érdekes. Csak a jószándék számít. Károkat viszont figyelmetlenségből is lehet okozni. Az, hogy közönyösek, nemtörődömek voltunk nem ad felmentést, felelősek vagyunk azért, amit tettünk. A Tóra szerint az, hogy nem akartuk, nem így akartuk, kevés. De van bocsánat, ha képesek vagyunk áldozatot hozni. A szándéktalanul elkövetett vétkek iránt a modern, a szándékra figyelő erkölcsi érzék hajlamos szinte automatikusan megbocsátani, vagy figyelembe sem venni. Van ebben valami, mindannyian, óhatatlanul követünk el hibákat. Az emberi figyelem korlátai szűkek. Viszont az, ha minden szándéktalan hibára csak legyintünk, szinte normává teszi a másokkal szembeni figyelmetlenséget. Ha kimondottan nem akartuk bántani a másikat, csak valahogy így alakult, mert ugyanakkor az sem érdekelt minket igazán, hogy megóvjuk, egyáltalán nem kéne, hogy mentesítsen minket a felelősség alól. A Tóra erkölce, amely nem csak a szándékot vizsgálja, ezt taníthatja nekünk Renni. S Altman rabbi szerint. A szándéktalan vétkeket sem lehet egy mégoly őszinte bocsánatkéréssel sem elintézni, ami persze szükséges, de kevés. Áldozatot is kell hoznunk, tennünk kell valamit, le kell mondanunk valamiről (a szabadidőnkéről például, hogy a jóvátételre fordíthassuk), tevékeny felelősséget kell vállalnunk. Tudatosítanunk, hogy mindenért, amit teszünk, vagy mulasztunk, felelősséggel tartozunk. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy ha kötelesek vagyunk helyrehozni, amit lehet, az általunk okozott kárból, akkor módunk is van rá. Az áldozathozatal egyúttal út is a megtisztuláshoz, a Tóra szigorúbb is, vigasztalóbb is ebben az esetben a mi erkölcsi normáinknál. A reformmozgalom, amelyhez Renni S. Altman rabbi is tartozik, liturgiai, rituális kérdésekben engedékeny, erkölcsi kérdésekben azonban többnyire szigorú, a judaizmust elsősorban etikai vállalkolásnak tekinti. Ezért veheti komolyan a modern erkölcsi intuíciókkal szemben inkább a Tórát, annak előírásait Altman rabbi, így korrigálhatja erkölcsi érzékünket a Tóra szavaival.

Az „Atyák mondásai”-ban olvassuk: „Három dolgon áll a világ: a Tórán, az istentiszteleten és a jótékonyaságon.” Az istentisztelet a két Szentély idején az áldozatok bemutatásából állt. Az aktust a kohaniták végezték a leviták segítségével. Maga a nép passzív volt... Az áldozatokat a nép vásárolta és a kohaniták végezték a szertartást. Fontos volt, hogy a felajánlás önkéntes legyen. „Ha égő áldozatot hoz,... szabad akarata szerint áldozzon.” A Szentélyben bemutatott áldozatok központjában az úgynevezett korbán támid (napi áldozat) állt, amit a közösség nevében naponta kétszer, reggel és esthajnalban mutattak be (a mai sácharit- és minchá imák). Ehhez a mindennapi áldozathoz az egész világ zsidósága hozzájárult fejenként fél sékellel évenként. (A Második Szentély idejének vége felé a kb. ötmillió zsidó nép 80 százaléka élt a római birodalom területén, Erec Jisráelen kívül.) A Szentély a világ zsidóságának központja és összefogója volt és az évenként küldött fél sékel kifejezte ezt az összetartozást. Mint ahogy ma Izrael Állam nemcsak a benne lakóké, hanem az egész világ zsidóságáé. Voltak egyéni áldozatok is vagy vétek következtében vagy felajánlasként. Ha a vétek Istennel szemben történt (pl.: szombat szegés), az áldozat neve chátát (bűnáldozat). Ha ember ellen vétettünk (lopás, sértés, stb.), előbb jóvá kellett tenni a bűnt és csak azután hozhattunk ásám (vétek)-áldozatot. Ugyanakkor a káron kívül annak ötödrészét kellett kifizetni a károsultnak. Ez alól nem volt kivétel a főember a „nászi” sem. „Ha főember vétkezik, a vétek bevallása után hozza meg áldozatát.” A törvény előtt az előkelő és a közember mindenkor egyenlő. A mai „modern” ember szemében az állatáldozat, mint „istentisztelet” furcsának tűnik. De tudnunk kell azt, hogy az állatáldozat az emberáldozat helyébe jött. Az Ókorban még a klasszikus görög kor előtt elég elterjedt volt az emberáldozat. A Tóra-béli elbeszélés Izsák feláldozásáról azzal végződik, hogy Ábrahám a fia helyett egy kost áldozott Istennek. Az elbeszélés világos utalás arra; hogy a más népeknél szokásos emberáldozat „utálatos cselekedet”-nek számít. A Tóra nyomában az összes próféta élesen kikel az emberáldozat ellen. Így az állatok feláldozása Istennek tulajdonképpen a társadalom haladását jelentette. Mikor Jeremiás próféta ostromozza a népet erkölcsi süllyedéseért, így szól: „Oltárokat emeltek Ben Hinom völgyében, hogy elégessék fiaikat, lányait, mit (soha) nem akartam és nem volt szívemben.” A Szentély pusztulása után az imák jöttek az áldozatok helyébe. A reggeli és esthajnali napi áldozat helyébe került a sácharit- és a minchá-ima. A próféta szavai szerint ajkunkkal helyettesítjük az ökröket (az áldozatokat). Az imák, köztük az előírt közösségi imák minden bizonnyal közelebb hozták az embert Istenhez, mint az áldozatok vére. Az előbb idézett Hosea próféta mondta: „Jó cselekedeteket kívánok és nem vágóáldozatokat.” Miként az áldozatokat is „szívből” kellett felajánlani, úgy az imák értéke is az igazi, szívből jövő hittel és érzelmekkel arányos. A Talmud szerint „az érzelem nélküli ima olyan, mint a test lélek nélkül”. Kétezer éves imarendünk tág teret nyújt az imádkozó embernek, hogy Istenhez intézett fohászai lelke mélyéből fakadjanak.

És szólította” mármint az Örökkévaló Mózeszt, hogy az áldozatok rendjét közölje vele. Az áldozás az I.tentisztelet legősibb formája – láttuk Ábel is áldozatot mutatott be, miután apját, Ádámot, kiűzték az Édenből. Az áldozati formát a Tóra is elismeri, de korlátok közé szorította. Meghatározta a helyet, és ez csak a Jeruzsálemi Szentély, vagy ennek felépítés előtt a „Hajlék” (Miskán) lehetett. Meghatározta a törvény az áldozatok bemutatásának idejét is: reggel-este. Meghatározta, hogy csak tiszta, fogyasztásra alkalmas állatot lehetett áldozni. Pontosan leírták az áldozat jellegét: bűn-, napi állandó,- hála, vagy béke áldozat. Ez utóbbi egy részét az áldozatot bemutató, családjával és barátaival, ünnepélyesen el is fogyasztathatott. A legfontosabb és korszakalkotó jelentőségű volt az ember- és gyermekáldozat szigorú megtiltása. A pokol szó onnan származik, hogy Jeruzsálem mellett volt egy völgy, Gehinon, (gyehenna) ahol gonosz királyok gyermekeket áldoztak.

Szinte az egész könyv az áldozatok bemutatásáról és a kohaniták szerepéről szól. A kohaniták első számú hivatása az áldozatok bemutatása volt. Ezért a könyv találó neve „kohaniták könyve”, hiszen a Vájikrá (ויקרא) könyvének nagyobb része az áldozatok bemutatásával foglalkozik. Az áldozatok két nagy csoportra oszthatók. Az egyik csoport az úgynevezett égő áldozatok. Ezek közé tartoznak a bűnáldozatok. Ha valaki bűnt követ el, akár egyszerű ember, akár rangos, áldozatot tartozik bemutatni, amit teljes egészében elégetnek az oltáron. Ez lehet bárány, vagy tulok. A bűnt elkövető ráteszi a kezét az állatra és bevallja bűneit. Az áldozat Isten által való elfogadása a megtérés őszinteségétől és a teljes szívből való áldozástól függ. Ha ember ellen követett el bűnt (lopás, csalás, rábízott holmi letagadása), előbb jóvá kell tenni a bűnt, a kárt megtéríteni, annak egyötödét hozzátenni, és csak azután áldozhat. A másik csoport a vágó áldozatok, amelyeket ünnepkor, vagy más alkalmakkor áldoztak. Húsából ehetnek a kohaniták és maga az áldozó, valamint családja. Nem szabad ennie az áldozatok húsából annak, aki tisztátalan állapotban van. A Tóra demokratikus felfogására vall e tárgyban a következő mondat: „Ha nem telik neki bárányra, akkor áldozhat egy pár galambot. Ha galambokra sem telik, hozhat áldozatul egy tized finomlisztet is.” Az oltár rendben tartása és tűz élesztése, amely éjjel-nappali égett, a kohaniták feladata volt. „A tűz, amely az oltáron ég, ne aludjon ki, és égesse el rajta az égő áldozatok és a vágó áldozatok zsiradékát.” Bűn- és vétel-áldozatokat csak azok hozhatnak, akik nem szándékosan követték el a bűnt, és megbánják tettüket. Az áldozat értéke attól függ, milyen őszinte a bűn megbánása. Az elkövetett bűn tagadása, vagy a megbánás hiánya nem teszi lehetővé az engesztelést. A prófétai szakaszban Jesajás próféta előbb szemrehányást tesz a népnek, hogy elhanyagolta az áldozatok bemutatását. Azután vigasztaló szavakat mond, majd a közeli megváltásról beszél. „Így szól az Örökkévaló, ki téged teremtett és alkotott, ne félj szolgám, Jákob és Jesurun, kit kiválasztottam.” A vigasztaló szavakat követi a nép nevelése az egyistenhitre. „Így szól Izrael királya és megváltója, a seregek Istene. Én vagyok az első és az utolsó, és rajtam kívül nincs Isten.” Ezután a próféta éles iróniával írja le a bálványok értéktelen voltát. Az eső megnöveszti az erdőben a fát. Az ember kivágja a fát és tüzet rak vele. A tűz világosságot és meleget ad neki. A tűzön megsüti kenyerét, húsételét. Ami megmarad a fából, abból bálványt készít. Leborul előtte, és Istenként imádja. „Nem gondol rá, nincs esze és értelme, hogy azt mondja, felét elégettem tűzben, sütöttem rajta kenyeret, húst pirítottam vele és a maradékból utálatot csináltam, és leborulok egy fatusló előtt. Mert szemük elborult, szívük begyepesedett...” „...Emlékezz erre Jákob és Izrael, aki az én szolgám vagy. Szolgámnak teremtettelek, ne légy hűtlen hozzám.”

A hetiszakasz felvet egy nagyon érdekes dilemmát: Mi a teendő akkor, ha a vezető (bár nem szándékosan), de elkövet egy vétséget? A vezetőt ugyanis az különbözteti meg a többi embertől, hogy míg az utóbbiak csak bizonyos helyzetekben igyekeznek példamutatóan viselkedni és hibáznak esetleg emiatt, a vezető feladata, hogy mindig példamutatóan viselkedjen, így annak az esélye is nagyobb, hogy hibát vét. De miért? Ha valaki nászivá válik, a tisztséggel felhatalmazást kap, hogy mindennapi kérdésekben döntést hozzon, de egyben el is kötelezi magát, hogy meghallgatja népe tagjainak szavait. Egy vezető a meggyőződéséhez ragaszkodó ember és példakép is egyszerre, és e kettő a döntésekben néha nehezen összeegyeztethető. A nászinak nem elegendő a helyesre törekednie, meg kell próbálnia példát mutatnia még kétséges döntésekben is, tudva, hogy ha hibásan gondolkodott, a közösség számára is ki fog derülni, hogy tévedett. Ezért egy jó vezető elsősorban ember és csak másodsorban bíró. Ugyanis, míg az ítélet a törvény helyes alkalmazása, addig egy közösség vezetése a jelenhez való alkalmazkodás és ebből származó megfelelő döntések meghozása. Egy bíró szabályokon keresztül néz a világra, a Tóra szerint viszont egy nászí a megfelelő megértéshez az ember- és világ-ismeretét, empátiáját hívja segítségül. A saját és a közösségének hibáit nem pusztán a „Mit tett?”, hanem a „Miért tette?” szempontjának figyelembevételével is vizsgálja. Vájikrá hetiszakasza minden (és bármilyen) vezető számára kínál lehetséges módszert arra, hogy miként kezelje a hibákat. Ugyanis egy rossz döntés sokszor csak annyit jelent, hogy aki meghozta, még nem tudott eleget ahhoz, hogy jó ítéletet hozzon. Az adott pillanatban elkövetett tévedés valójában sokszor abból származik, hogy a döntéshozó anélkül válaszolt, hogy a megválaszolando kérdést megértette volna. A kivonulás óta a közösségek élén álló vallási vezetők követettek el hibákat, de nem feltétlenül azért, mert alkalmatlanok voltak a feladatkör betöltésére, hanem csupán amiért kimondtak valamit, ami egy bizonyos helyzet értékelése volt, ám ahogy az az adott pillanat elmúlt, a döntésük megkérdőjelezhetővé vált. Ma, amikor a világ gyorsabban változik, mint eddig valaha, vezetőként az elsődleges feladat nem magának a döntésnek a meghozatala, hanem a világ változásának, a Tóra tanulmányozásnak és a hagyomány megértésének ötvözése, mert örökérvényű döntéseket ma sem lehet hozni, de ha valaki anélkül határoz, hogy a kérdést megértene, eleve rosszul ítélkezik.

HÍREK A VILÁGBÓL

Netanjahu: Magyarország fantasztikus dolgokat tett Izraelért és a zsidó népert. https://bzsh.hu/2025/04/03/netanjahu-magyarorszag-fantasztikus-dolgokat-tett-izraelert-es-a-zsido-nepert/
A magyar államfő is fogadta az izraeli miniszterelnököt. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kozelet/a-magyar-allamfo-is-fogadta-az-izraeli-miniszterelnokot
Bátor Nők Nemzetközi Díjat kapott a gázai fogságból szabadult izraeli tús. https://kibic.hu/2025/04/02/bator-nok-nemzetkozi-dijat-kapott-a-gazai-fogsagbol-szabadult-izraeli-tusz/
Az Európai Parlament (EP) felhívja a tagállamokat, hogy „tartsák tiszteletben és hajtsák végre a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC), valamint szervei határozatait” egy szerdán megszavazott állásfoglalás szerint. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/az-europa-parlament-szerint-sajnalaatos-hogy-magyarorszag-nem-tartoztatja-le-netanjahut
Naftali Bennett új pártot jegyzett be „Bennett 2026” néven – még nem döntött a választási indulásról. https://izraelinfo.com/2025/04/01/naftali-bennett-uj-partot-jegyzett-be-bennett-2026-neven-meg-nem-dontott-a-valasztasi-indulasrol/
A Palesztin Hatóság sürgeti Budapestet, hogy tartóztassa le Netanjahut. https://ujkelet.live/2025/04/03/a-palesztin-hatosag-surgeti-budapestet-hogy-tartoztassa-le-netanjahut/
Izraeli külügyminiszter az X-en: „Köszönet Orbán Viktornak”. https://www.atv.hu/belfold/20250403/orban-viktor-izrael-kulugyminiszter/
Köves Slomó az antiszemitizmusról: egyes országokból végleg eltűnhet zsidóság. https://168.hu/itthon/koves-slomo-otpontban-podcast-politika-vallas-viszonya-286505
Anarchista diákok tüntettek Netanjahu ellen a Széll Kálmán téren. https://hvg.hu/itthon/20250403_netanjahu-tuntetes-palesztinparti-szell-kalman-ter-anarchistak
Orbán Viktor: Magyarországon sosem lengettek Hamász-zászlókat. https://24.hu/belfold/2025/04/03/orban-viktor-benjamin-netanjahu-budapest-sajtotajekoztato-nemzetkozi-buntetobirosag/#orban-az-izraeli-befektetesek-egyuttmukodesek-ertekesek-szamunkra
Netanjahu korruptnak és rothadtnak nevezte a büntetőbíróságot, Orbán szerint a szabadság szigete vagyunk. https://444.hu/2025/04/03/netanjahu-es-orban-budapesti-sajtotajekoztatoja
Donald Trump is becsatlakozott Benjámin Netanjahu budapesti látogatásába. https://nepszava.hu/3274841_benjamin-netanjahu-orban-viktor-donald-trump
Régészek megtalálták az első bizonyítékát egy epikus bibliai csatának. https://bzsh.hu/2025/04/03/regeszek-megtalaltak-az-első-bizonyitekat-egy-epikus-bibliai-csatanak/
Gulyás Gergely: Magyarország kilép a Nemzetközi Büntetőbíróságból. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/hirek-lapszemle/gulyas-gergely-magyarorszag-kilep-a-nemzetkozi-buntetobirosagbol
Gulyás Gergely külön behívta a zsidó vallási szervezetek vezetőit, hogy elmondja nekik, Magyarország kilép a Nemzetközi Büntetőbíróságból. https://kibic.hu/2025/04/03/gulyas-gergely-kulon-behivta-a-zsido-vallasi-szervezetek-vezetoit-hogy-elmondja-nekik-magyarorszag-kilep-a-nemzetkozi-buntetobirosagbol/
Feltehetően ma bejelenti a kormányfő, hogy Tel Avivból áthelyezi a magyar nagykövetséget Jeruzsálembe. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/orban-viktor-allitolag-ma-bejelenti-a-magyar-kovetseg-jeruzsalembe-koltozik
Jönnek: Sara és Benjamin Netanjahu budapesti látogatása az izraeli sajtó beszámolóí alapján I. https://izraelinfo.com/2025/04/03/jonnek-sara-es-benjamin-netanjahu-budapesti-latogatasa-az-izraeli-sajto-beszamoloi-alapjan-i/
Benjámin Netanjahu és Orbán Viktor telefonon egyeztetett Donald Trumpgal. https://infostart.hu/belfold/2025/04/03/orban-viktor-es-benjamin-netanjahu-kozosen-tarcsazta-az-amerikai-elnokot
Neue Zürcher Zeitung -elemzés: Orbán Netanjahu fogadásával ezúttal is eljátszhatja a provokatőrt. https://hvg.hu/360/20250403_Nemzetkozi-lapszemle
Izrael teljesen megszünteti az Egyesült Államokból érkező árukra kivetett vámokat. https://bzsh.hu/2025/04/02/izrael-teljesen-megszunteti-az-egyesult-allamokbol-erkezo-arukra-kivetett-vamokat/
Akédát Jichák – Izsák megkötözése: A Holokauszt 80 Emlékév záróakkordja. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/akedat-jichak-izsak-megkotozese-a-holokauszt-80-emlekev-zaroakkordja
Benjámin Netanjahu: Köszönöm szépen, Viktor. https://kibic.hu/2025/04/03/benjamin-netanjahu-koszonom-szepen-viktor/
A Holokauszt Múzeum tisztelettel meghívja Önt A meccs emberei – Zsidók és labdarúgás a két világháború között című időszaki kiállításának hivatalos megnyitójára – szól a meghívó. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-meccs-emberei-zsidok-es-labdarugas-a-ket-vilaghaboru-kozott
Mi dolga van Netanjahunak a budapesti látogatás helyett? https://izraelinfo.com/2025/04/01/mi-dolga-van-netanjahunak-a-budapesti-latogatas-helyett/

Netanjahu Pesten, rakéták Gázából és támadás Szíriában. <https://ujkelet.live/2025/04/03/netanjahu-pesten-raketak-gazabol-es-tamadas-sziriaban/>

Orbán Netanjahuval: "Egy magára valamit is adó demokratikus jogállam nem vehet részt a Nemzetközi Büntetőbíróságban" <https://magyarnarancs.hu/belpol/orban-netanjahuval-egy-magara-valamit-is-ado-demokratikus-jogallam-nem-vehet-reszt-a-nemzetkozi-buntetobirosagban-275726>

Spiegel-elemzés: Orbán és Netanjahu illiberális brománca. https://hvg.hu/360/20250403_Spiegel-elemzes-Orban-es-Netanjahu-illiberalis-ferfibaratsaga